

TÜRKİYE'DE BİLİMİN DÜNÜ VE BUGÜNÜ

A. Fuat KALYONCU

1773 yılında III.Mustafa döneminde Mühendishane-i Bahri-i Hümayun ismiyle kurulan mühendishane, zaman içinde 1928'de Yüksek Mühendis Mektebi ve 1944'te İstanbul Teknik Üniversitesi haline dönmüştür. İstanbul Darülfünun-u Şahane yani İstanbul Üniversitesi'nin resmi kuruluşu 31.8.1900 dür. Cumhuriyet kurulduğunda İstanbul'da yedi(7) adet doktoralı öğretim üyesi vardır ve sadece biri araştırma ile uğraşmaktadır. O zaman ülkemizin okuryazar oranı da yaklaşık %9'dur. Türkiye Cumhuriyeti kurulduğunda birkaç yıl sonra başlayan 1929 Dünya ekonomik krizine rağmen, tüm imkanlarını eğitim ve sağlık alanına seferber etmiştir. 1933 Üniversite reformu, yurtdışına öğrenci gönderilmesi ve 1933 - 1945 arası Almanya'daki Nazi rejiminden kaçan 1202 bilim adamı, doktor ve sanatçının, o zamanki savaş tehdidinde karşın ülkeye kabulü, hep bu amaçlar doğrultusunda yapılan uygulamalardır. Ankara'da doğacak olan yeni kardeş Üniversite yani Ankara Üniversitesi ise ancak 1946 yılında kurulur. Sonraki yıllar içinde üniversiteler sayıca artar ve seksenli yıllardan sonra özel ve vakıf üniversiteleri de devreye girer. Günümüzde ülkemizde 179 üniversite vardır.

Türkiye 2012'de adrese dayalı nüfus tesbitiyle 75.627.384 kişilik, G-20 üyesi, gelişmekte olan bir ülkedir. Vatandaşlarımızın medyan yaşı 29.7 olup, nüfusumuzun kabaca %24'ü kırsal kesimde yaşamaktadır. Üniversiteleşme oranımız Açık Öğrenim dahil %39 dur, halkımız genel olarak çocuklarının okumasını istemektedir. 2009 yılında ülkemiz bilimsel yayın üretiminde Dünyada 18. sıradadır. Bu durum yıllar içinde istikrarlı bir artış göstermektedir. Üniversitelerimiz dünyanın farklı değerlendirme merkezlerine, bazı kategorilerde ilk 100 veya ilk 500 üniversite arasına girebilmektedir. Asya ve Ortadoğu merkezli değerlendirmelerde ise daha üst sıralarda yer bulabilmektedir. Farklı bilimsel sıralamalarda düzenli olarak üst bölümlerde yer alan en önde gelen üniversitemiz, ODTÜ'dir. Türkiye'nin bilimsel üretimi, komşuları ile kıyaslandığında İran ve Yunanistan'dan daha iyice ama genel olarak (ve bazı alanlarda) İsrail ve Rusya ile çekişir niteliktedir.

Ülkemizin araştırma profiline yakından bakıldığında, biyomedikal ağırlıklı bir araştırma üretimi olduğu anlaşılmaktadır. Gerçekten de Cumhuriyetimizin hem kurulma hem de sonraki dönemlerinde doktorların her kategoride belli bir ağırlığı olup, genelde bilimsel üretimin de büyük bir kısmını yapmaktadırlar. Türkiye'de Üniversitelerin bilimsel üretim sınıflaması yapıldığında, Tıp Fakültelerinin yeri daha iyi anlaşılmaktadır. Üniversite bilimsel performanslarının Tıp Fakülteleri ile veya Tıp Fakülteleri olmasının yapılan sıralaması, birbirinden tamamen farklı sonuçlar vermektedir.

Prof. Dr. A. Fuat KALYONCU
Hacettepe Tıp Fakültesi Göğüs Hastalıkları ABD
Erişkin Allerji İmmünoloji Bilim Dalı / ANKARA
kalyon@ada.net.tr

Tıp Fakülteleri olan üniversiteler içinde en çok bilimsel araştırma Hacettepe Üniversitesinden yayınlanmıştır.

Türkiye’de bilimsel yayınların kabaca %80’i üniversitelerden gelmektedir.

Tüm uluslar arası yayınların kabaca dörtte biri yurtdışı ilişkiler ile ortak isimlerle yayınlanmaktadır. Bu ülkeler Almanya, İngiltere ve ABD’dir. Genelde konuya bakıldığında Doktoralı araştırmacı sayısı ile, bilimsel araştırma ve ülkelerin refahı arasında net bir matematiksel ilişki vardır. Ülkemizin doktora alanındaki performansı beklenenin epeyce gerisindedir. Tıp uzmanlığı, doktora ile eşdeğer sayılmamalıdır, tıp uzmanlığı mesleki beceri edinme eğitimidir.

Tıp alanındaki yayınların yayınlandığı dergiler kalite açısından ayrıntılı incelendiğinde ise son yıllardaki giderek büyüyen öğretim üyesi açığının olumsuz tesiriyle, kalitede önemli boyutta düşme görülmektedir. 2010 yılında yayınlanan makalelerin önemli bir bölümü, ücretli ve impact faktörü düşük dergilerde yayınlanmıştır. Bu nedenle akademik araştırmalar ve yayınlar konusu periyodik olarak gözden geçirilmeli ve yayınlara sürekli yenilenen/güncellenen standartlar getirilmelidir.

Kaynaklar

1. A.Sayılı. *Ortaçağ islam dünyasında yüksek öğrenim ve medrese. Ankara, 2002.*
2. Kalyoncu AF. *İsveçte bilimsel yolculuk. Sentez matbaacılık, Ankara 2010.*
3. Balcı M. *Yüksek sayıda makalenin sırrı. Matematik Dünyası 2011-IV.*
4. <http://www.yok.gov.tr>. -istatistikler, 2013
5. <http://www.tubitak.gov.tr/tr/kurumsal/politikalar/icerik-bty-istatistikleri>, 2013.